

ÉSZLELŐK	ÉSZLELÉS	MŰSZER
Ágai Szabolcs /Budapest/	3	15,0 T f/8
Balázs József /Budapest/	5	6,2 T f/9,6
Berente Béla /Kocsér/	7	16,2 T f/3,2
Csukás Mátyás /Nagyszalonta,R/	1	6,3 L f/13,3
Erdélyi József /Nagykőrös/	2	5,0 L f/10,8
Henshaw, Colin /Kadoma, ZIMBABWE/	4	12x40 B
Kiss Attila /Dusnok/	4	6,3 L f/13,3
Kósa-Kiss Attila /Nagyszalonta,R/	1	6,3 L f/13,3
Mizser Attila /Budapest/	1	50,0 T f/15
Papp Sándor /Kecskemét/	5	24,4 T f/4,9
Sipos László /Dusnok/	9	6,3 L f/13,3
Szabó Sándor /Bóly/	8	10,0 T f/10
Szabó Tibor /Kiskőrös/	1	7x50 B
Ujvárosy Antal /Kecskemét/	2	24,4 T f/4,9
Vaskúti György /Vaskút/	1	20,0 T f/5,6
Zana Ernő /Nagykőrös/	2	15,0 T f/3,9

Összesen 16 észlelő 55 megfigyelése érkezett be.

A koratavaszi hónapok nem bővelkedtek mély-ég észlelésre alkalmas időjárási körülményekben. Ennek ellenére érkezett néhány szisztematikus észleléssorozat, mint például a Sipos László - Kiss Attila dusnoki GX észleléssorozata. Az ilyen jellegű téma-szisztematikus megfigyeléseket a későbbiekben is örömmel várjuk.

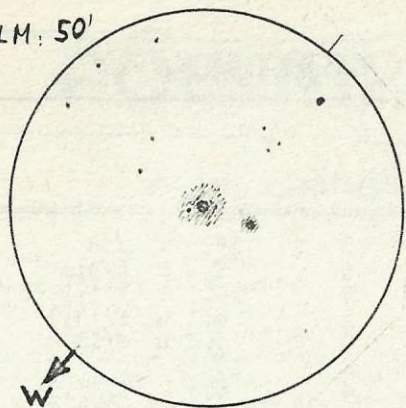
Folytatódott a változó mély-ég megfigyelés is. Erre külön cikkben hívjuk fel az észlelők figyelmét.

Colin Henshaw ismét küldött néhány érdekes déli objektumról észlelést - őszinte "irigységünkre" /azoknak, akik nem juthatnak el a déli égbolt alá.../.

A változó mély-ég észlelési program érdekében külön is felhívnánk a fotografikus észlelési lehetőséggel rendelkező megfigyelőtársak figyelmét az e témában leköszölt cikk objektumlistájára. A vizuális észlelések kétségtelen szubjektivitását a fotografikus megfigyelésekkel kompenzálni lehetne!

Végezetül ismételten kérjük, hogy a beküldésre szánt mély-ég észleléseket a rajzok összehasonlító feldolgozása érdekében lehetőség szerint már /az esedékes kéthavi rovathoz/ a hónap 1-vel küldjék el.

LM: 50'

NGC 5194-85 = M 51 CVn GX

/13278+4727/

Berente Béla /Kocsér/ 16,2 T

f/3,2 N: 52x, 87x

Sipos László /Dusnok/ 6,3 L

f/13,3 N: 34x, 53x

észlelései, rajzai összehasonlításával.

A két eltérő teljesítményű műszerrel végzett észlelés jó alkalom az érdekes kettős galaxis vizuális megfigyelési lehetőségeinek bemutatására.

6,3 L 34x: Azonnal látszik, hogy iker köd. Mindkettő magja

csillagszerű, az NGC 5194 jóval nagyobb, szinte elnyomja a kis ködöt. Az utóbbi perifériája is érezhető. 53x: Az M 51 haloja diffúz, fokozatosan olvad a háttérbe. /Sipos L./

16,2 T 52x: Látványos ikergalaxis. Viszonylag fényesek, de az NGC 5194 uralja az LM-t. A centrumok azonban majdnem hasonló fényesek. A nagy köd magvidéke kiterjedt; 2-3'-es, jól elkülönül a halotól, amely 10' körüli.

87x: A ködhalora rávetülve látszik egy csillag, a centrumtól

2,5-3'-re DNy-ra. A nagy köd enyhén ovális, a két GX-t összekötő "hidat" azonban nem sikerült észlelni. /Berente B./

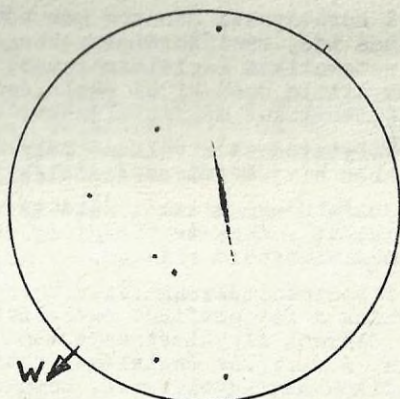
NGC 4565 Com GX

/12339+2616/

Berente Béla /Kocsér/

16,2 T f/3,2 N: 52x

52x: Nagyon szép, elérő látszó galaxis. Nincsen kompakt magja, viszont a közép-rész erősen elnyúlt, s fokozatosan halványodik.

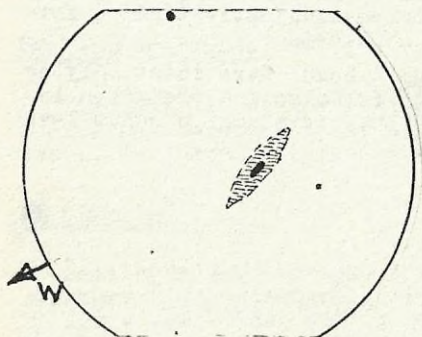
NGC 4826 = M 64 Com GX

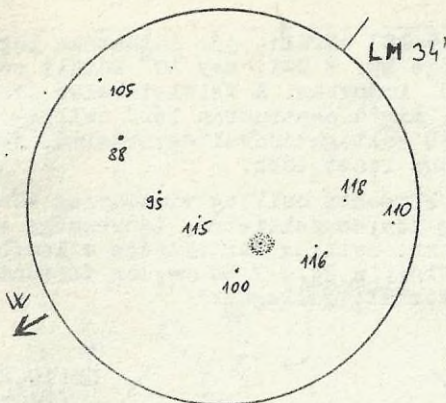
/12543+2157/ "Feteke-szem" GX

Berente Béla /Kocsér/

16,2 T f/3,2 N: 84x /LM: 40'/

Fényes, szilvamag alakú GX a 35 Com közelében. Kompakt, igen fényes mag, finoman halványuló perifériák. A porsávokat nem sikerült észlelni, pedig tudtam róluk.

NGC 6543 Dra PL

/17588+6638/

Mizser Attila 50,0 T f/15
 Ujvárosy A.-Papp S. 24,4 T f/4,9
 N: 74x /rajz/, 120x, 400x
 Csukás Máttyás-Kósa-Kiss A. /Nagy-
 szalonta,R/ 6,3 L f/13,3 N: 262x
 /LM: 10' külön részletrajzzal/
 észlelési és rajzai alapján

Az NGC 6543 Dra PL az igen jól ismert és észlelt fényesebb planetáris ködök közé tartozik, melyet a hazai amatőrök is többször észleltek már. A köd "történetét" és néhány újabb vonat-

kozását ismertetnénk most a rendelkezésre álló amatőr észlelésekkel együtt.

1786. febr. 15-én W. Herschel fedezte fel, aki 35"-nek és nagyon fényesnek találta, kicsi maggal. D'Arrest: 11-12^m-s, elliptikus 23x18" méretűnek, fehér színűnek találta. Webb 9,5 cm-es refraktorral csak 15-20"-re becsülte, de igen fényes korongnak írta le, mint "tekintélyes extrafokális csillagképet". Klein, majd Huggins a XIX. század második felében spektroszkóppal észlelve vonalas gáz színképet talált, ám a régi fotografikus lemezek vörösérzékletlenek voltak /4900 Angströmnél/, így a vizuális és fotografikus fényességadatok között e ködnél is óriási /7,6-8,8^m-s/ eltérések adódtak és maradtak majd máig a különböző katalógusokban. A XX. század fordulója után a modern spektroszkópia tisztáznia tudta a keskeny emissziós vonalak "rejtélyét" /UBV fotometria/, ennek ismertetése azonban nem ide tartozó feladat...

Az NGC 6543 központi csillaga még egy újabb érdekességgel szolgál: a csillag változtatja fényességét 9,6^m-11,3^m között. A fenti adat természetesen csak tájékoztató értékű, és valószínű, hogy fotografikus érték. Magát a központi csillagot elvileg 6-7 cm-es távcsövekkel látni lehetne, azonban az igen fényes háttér ködfelület ezt nem teszi lehetővé.

A most közlésre kerülő - rendelkezésre álló - hazai észlelések bizonyítják, hogy érdemes foglalkozni a köd megfigyelésével.

Kósa-Kiss Attila és Csukás Máttyás /Nagyszalonta,R/ részletrajz

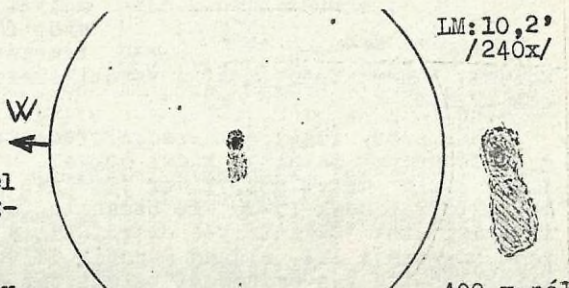
6,3 L f/13,3 262x

A köd elliptikus jellege már 52x-nél érezhető. Nincs határozott körvonala.

262x: Két, szinte holdsarló alakú fényesebb ív övezi a sötétebb belső felületet /központi csillag nem látszik, s a köd határozottan lapult, gyűrűszerű alakot mutat. Az ÉNY-i oldal fényesebbnek tűnik /mindkét észlelőnél/, és a fokozatos halványulású periférián EL-sal egy igen halvány csillag volt érezhető.

24,4 T 200x, 400x: A köd 15-18" körüli, jól láthatóan lapult 5:3-5:4 közötti arányban, fekvése kb. E-D-i, egy 10^m körüli csillag látszik tőle 3-4'-re PA 280° irányban. A felület belső ívelt megosztottsága EL-sal érezhető, míg a centrumban lévő csillag csak a nagyobb nagyításnál EL/KL változtatásával egyértelmű, fényessége azonban 11,6-12^m-nál nem lehet több.

50,0 T 300x, 470x: A kékes központi csillag viszonylag könnyen látszik az óriási ködtömeg fényes felületén, fényessége viszont csak 12^m körüli! /A központi csillag észlelésére a későbbiekben kimért öh-kat fogunk közölni, a 24,4 T LM-ra rajzon feltüntetett fényességadatok csak tájékoztató jellegűek!/

NGC 2371-72 Gem PL

/07224+2935/

Papp S. 24,4 T f/4,9
N: 120x, 240x, 400x

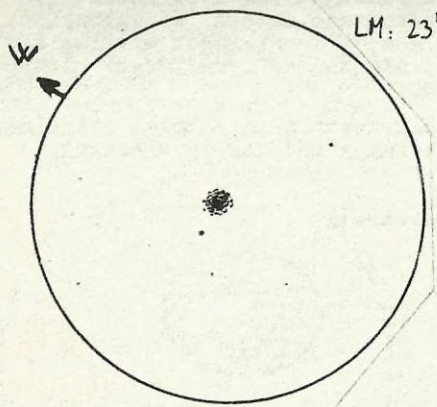
120x: Meglepő a lapult, szinte GX-szerű furcsa fényfolt; 15-20" mérettel és 2:5 arányú elnyúltsággal. Szürkés színezetű.

240x: KL-sal érezhető a meglepetést okozó szabálytalan "piskóta-szerű" szerkezet, amely ráadásul a D-i oldalán fényesebb, és excentrikusan lefűződött.

400x: Az É-i oldal ugyan homogénabb, de nagyobb is, a centrum /de nem egyértelműen csillag/ a D-i oldalra esik.

LM: 10,2'
/240x/

400 x-nél

LM: 23'

NGC 2392 Gem PL

/07262+2101/

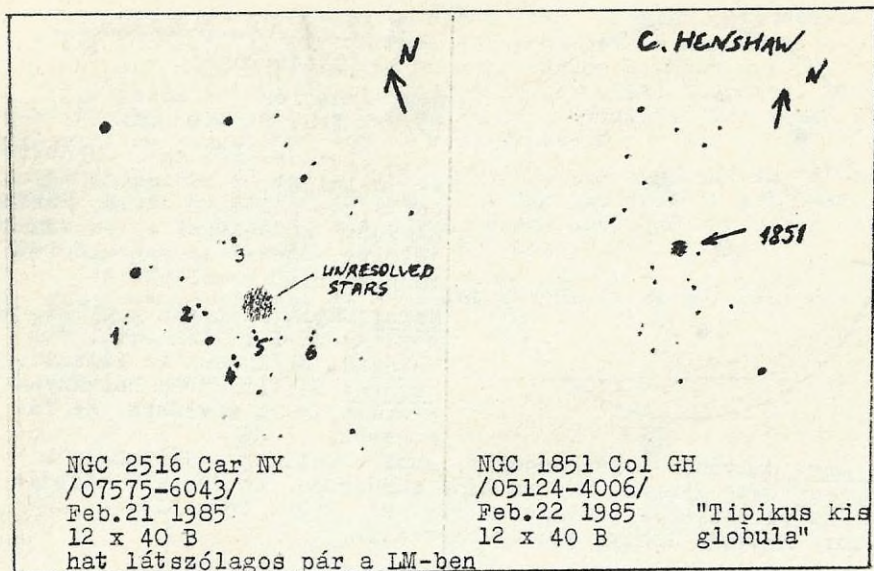
Zana Ernő /Nagykőrös/
15,0 T f/3,9 N: 59x, 98x
Erdélyi József /Nagykőrös/
5,0 L f/10,8 N: 54x, 90x

5,0 L 54x: Kicsi, de fényes, diffúz folt. 90x: Bolygó méretű kékeszürke korong.

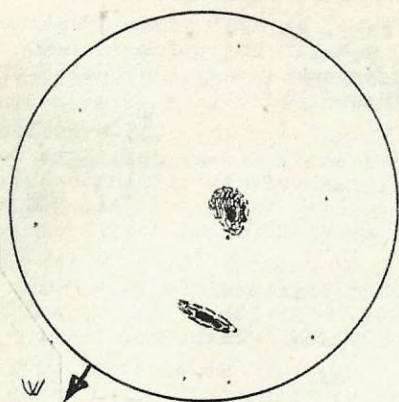
15,0 T 59x: Erős fényű, jól határolt kékes színű 30"-es vagy kissé nagyobb ködfolt. Egy 8-8,5 csillag a köd mellett, míg a centrumban egy 10^m vagy 11"-s csillag látszik.

98x: A központi csillagot mint

kékes fényudvar veszi körül a korong alakú ködösség. A héjszerkezetet nem sikerült látni.

A fenti két rajzot Colin Henshaw készítette 12x40 B-al, ugyan-
csak tőle érkezett - Mizser Attila közvetítésével - egy-egy 1985
februári észlelés az M 79 Lep GH-ről, valamint az LMC-ről /Nagy
Magellán Köd/ szabadszemes észlelés alapján készített rajz.

M 65-66 = NGC 3623-3627 Leo GX

/11163+1323 és 11176+1317/

Sipos László és Kiss Attila
/Dusnok/

6,3 L f/13,3 N: 34x, 53x
rajz: 34x /LM: 1° 08'/

A közismert Leo kettős gala-
xisról Sipos és Kiss együtt
észlelve, de külön-külön rajzot
és leírást készítve küldött be
megfigyelést. A kitűnő rajzok
remélhetőleg más észlelőknek
is kedvet adnak a hasonló
együttműködésre, együtt észle-
lésre.

M 65 34x: Kb. 8'-es 5:1-4:1 közötti arányban lapult /PA 170°/
szívar alakú diffúz perifériájú köd, jól látható /szintén meg-
nyúltan tűnő/ centrummal. 53x: A centrum vesztített fényességéből.

M 66 34x: Kb. 8-8,5-es 1,5:1 lapultsági arányú /PA kb. 140°/
az M 65-nél diffúzabb, kissé szabálytalan kör alakú köd egyértel-
mű centrummal. 53x: A mag kiemelkedő, de excentrikus /mindkét
rajzon/, a perifériára egy 8,5^m-s csillag vetül.

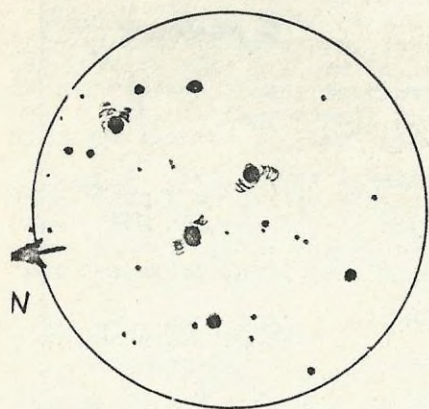
M 45 Tau NY "Pleiades"

/03445+2357/

Ágai Szabolcs /Budapest/
15,0 T f/8 N: 40x LM: 1°

A Pleiades-ről Ágai küldött be észlelést, a rajzon az egyes csillagok /Electra, Maia, Merope, Alcyone/ ködösségei is be vannak jelölve. Ezeket az észlelő leírása szerint közöljük le.

Maia: Dny-i irányban elnyúlt, a körcikk EK-i részén semmi sem látszik, EL/KL-sal is látható.
Merope: D-i irányban halványan elnyúlt, É-ra rövidebb, de fényesebb.

Alcyone: Halvány GX-ra hasonlít, ahol a csillag a GX "magja".
Electra: Igen gyenge, ÉNy-ra némi sűrűsödés. Az észlelő közlése szerint az észlelés Erdligréten történt 1985. febr. 12-én 20 UT-kor, halvány ibolya szűrőt használva.

LEIRÓ ÉSZLELESEK:

NGC 129 Cas NY -- 10,0 T 70x: Kb. 10 csillagból áll, tagjai 9-11^m közötti fényesek. A fényesebbek vannak többségben. 20' méretű, két részből áll. Félkör alakú, a K-i rész fényes csillagai kicsiben a Sagitta csillagképre emlékeztetnek. A Ny-i rész fényes csillagai egy háromszöget alkotnak. /Szabó Sándor, Bóly/

NGC 225 Cas NY -- 10,0 T 70x: Nagy, kb. 20' átmérőjű halmaz, kb. 8,5 összfényességgel. Csillagai 9,5-11^m közöttiek. Kb. 20 csillagból áll, félkör alakban. Legfényesebb tagjai a K-i ívben találhatóak. Nagyon szórt halmaz. /Szabó S., Bóly/

NGC 436 Cas NY -- 10,0 T 70x: KL-sal egy kb. 10^m,5-s csillag látszik, körülötte alakatlan fénylés. EL-sal 10-20 csillagra bomlik, a ködösség elenyésző. Három csillag mellett található kb. 3'-nyire. 120x: Kb. 10 különálló csillag ismerhető fel, ködösség kevés marad, szerkezet nyoma EL-sal /Szabó S., Bóly/

NGC 457 Cas NY -- 10,0 T 70x: A ψ Cas-tól ÉNy-ra a kb. 15 fényes kb. 10^m-s csillag egy kitárt szárnyú madár vázára emlékeztet. A háttérrel elvegyül, így 20'-es is lehet. 120x: A halmaz tágasabb, szétesik, ködösség nem marad. /Szabó S., Bóly/

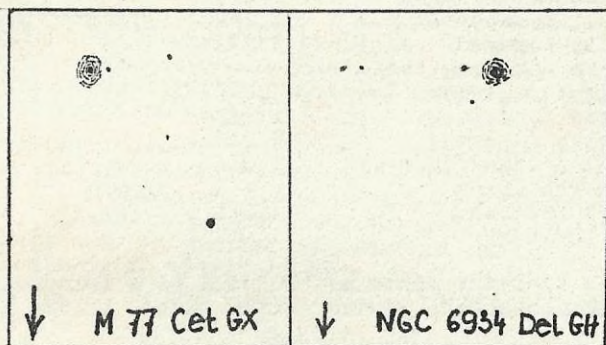
NGC 7790 Cas NY -- 10,0 T 70x: Nagy, kb. 5'-es nagyságú ködösség. Két közepes fényű 10^m-s csillag látható KL-sal a ködön belül, ami egy K-Ny irányú ellipszis és egy ennek K-i végéből D felé kinyúló ágból áll. EL-sal 5-10 halvány csillag /Szabó S./

H 21 Cas NY -- 10,0 T 70x: Egy tágas kettős körüli halvány ködösség. Viszonylag sok csillag látszik körülötte, ezek fénye nagyon zavaró. A halmaz 2-3' körüli, kb. 10^m összfényességű, kör alakú. /Szabó S., Bóly/

NGC 1068 = M 77 Cet GX -- 6,3 L 34x: Könnyen észrevehető halvány ködös folt. Fényességét túlnyomórészt a mag adja. 53x: A periféria is érezhető EL-sal. /Sipos L.-Kiss A./
 10,0 T 70x: Kis 2'-es, nagyjából kör alakú ködösség. Mintha É-D irányban megnyúlt is lenne. 120x: Gyönyörű, kör alakú 3'-es, széleken csipkézettség érzetű köd. /Szabó S./

NGC 6934 Del GH -- 10,0 T 70x: Fényes centrumú kb. 2'-es diffúz folt, nagyjából köralakú. 120x: Határozott 1-1,5-es nagyságú, a középpont felé egyenletesen sűrűsödő kör alakú folt, EL-sal halvány haloval. /Szabó S., Bóly/

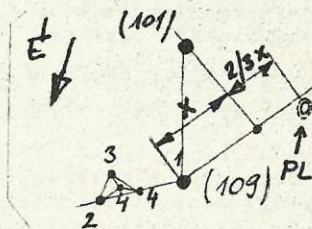
Szabó Sándor rajzai az M 77 Cet GX-ről és az NGC 6934 Del GH-ről: 10,0 T f/10 N: 70x

NGC 2346 Mon PL -- 20,0 T f/5,6 90x: A mellékelt rajzon jelölt helyen EL-sal egyértelműen látszik ködösség, sőt E-D irányú megnyúlás is valószínű. Mérete kb. 10", fényessége 11,5-11,8 körüli.

A PL központi csillaga az észleléskor /1985. március 25. 20^h UT/ nem azonosítható. A PVH 12. sz. körlevél szerinti 131-es öh nem volt látható./

A korábban már leközölt PL-ra a későbbiekben is szívesen visszatérünk jó észlelések leközlésének lehetőségén.

1 - 4 fényességi sorrend

NGC 1976 = M 42 Ori DF -- 2,8 L f/11,6 16x: Az Orion-köd e kis távcsővel olyan, mint egy lefűződő korongos kettős extrafokális képe. Érezhető az M 43 is, bár gyengén. /Ágai Szabolcs, Bp/

7x50 B: Enyhén kagyló alakra emlékeztető fehéres köd.

6,2 T f/9,6 60x: Szabálytalan félkör alak, jól érezhető fényesség-eltérésekkel, szürkésfehér színnel. Alakja 120x-nél jól kirajzolódik. /Balázs József, Budapest/

PAPP SÁNDOR